

УДК 82.091:[821.161.2-32+821.111.-32]

Оксана ГНАТЮК

м. Івано-Франківськ

ginger84@ukr.net

ЗБИГИ ТА РОЗБИЖНОСТІ В НАРАТИВНИХ СТРАТЕГІЯХ СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОЇ НОВЕЛИ В. СТЕФАНІКА ТА Е. КОЛДУЕЛА

Стаття присвячена порівняльно-типологічній характеристиці новел В. Стефаніка та Е. Колдуела. Розглянуто індивідуальні особливості психологічного аналізу у творах письменників, їхні творчі методи, манера письма. Визначено спільні і відмінні риси в проблематиці новел, а також у їхній композиційній оригінальності. Оскільки на проблемно-тематичному, жанровому та поетикально-стилістичному рівнях між творчістю В. Стефаніка та Е. Колдуела є багато синхронних спорідненостей, це відкриває перспективу порівняльного аналізу художнього вираження психологізму в українській та американській літературі початку ХХ століття.

Ключові слова: психологізм, експресіонізм, критичний реалізм, експериментальний метод, соціально-психологічна новела.

Сучасне українське літературознавство звертає неабияку увагу на прояви психологізму в українській літературі. Художнє дослідження внутрішнього світу в літературі кінця ХІХ – початку ХХ століття ввійшло в науку під визначенням «художній психологізм». Проблему «художнього психологізму» досліджували зарубіжні та вітчизняні науковці, зокрема Л. Віготський, Л. Гінзбург, А. Єсін, Г. Клочек, Н. Жлуктенко, О. Січкара та інші.

Як зазначає А. Єсін, «психологізм має безпосереднє відношення до стилю твору, всієї творчості письменника, інколи навіть цілого літературного напрямку або течії. Психологізм, коли він присутній у творі, виступає як організаційний стильовий принцип, стильова домінанта, тобто головна естетична властивість, визначальна художня своєрідність твору й будова всієї образної форми, що підпорядковує собі будову всієї образної форми [3, 30]. Тобто А. Єсін трактував психологізм у літературі як особливе відображення внутрішнього світу людини саме художніми засобами, здатність письменника проникати в душевний світ героя, здатність детально описувати його психологічний стан, почуття, думки, бажання. Таким чином, психологізм зображує стильову єдність, систему засобів і прийомів, спрямованих на повне, глибоке і детальне розкриття внутрішнього світу героїв.

В українській прозі 60-х років ХІХ століття можна побачити майже всі напрямки та індивідуальні особливості психологічного аналізу у творах різних письменників. Проте українська художня проза цього десятиріччя не досягла

всебічного розкриття людських характерів. Причиною недостатньої психологічної заглибленості української прози 60-х років ХІХ століття був її переважно селописний характер. За таких обставин «... немає зображення складних внутрішніх процесів не з причини авторської байдужості до них, а тому що вони не дуже характерні для його основних героїв» [13].

Найсуттєвішою тенденцією української прози 70-х років ХІХ століття було прагнення всебічно розкрити внутрішній світ персонажів, відтворити приховані від зовнішнього сприйняття духовні процеси людської діяльності. Саме з творчістю В. Стефаніка Леся Українка пов'язує новий етап у розвитку українського реалізму. Леся Українка виявила розуміння Стефанікового стилю, ідейно-художнього новаторства його творів: «Він змальовує буденне життя сірого люду, але не тільки зовнішню обстановку цього життя, а самий його зміст...» [8, 10].

Як слушно вважає Олександра Черненко, письменник став «на тих позиціях світосприйняття, які були органічно співзвучні з голосом душі його власної психічної структури» [12, 39]. Тобто внутрішній, закритий від людського ока, стан душі знайшов відповідника в експресії слова і ширше – в образній системі, як виразу цієї душі.

Щось схоже можна побачити в американського письменника-новеліста Е. Колдуела. Психологізм, безпристрасний стиль оповідей, відсутність авторських оцінок, внутрішній монолог і непомітний перехід від нього до авторського мовлення, схильність до трагічних кінцівок, майстерне володіння деталлю – все це ха-

рактерне для нього. Образи Е. Колдуела іноді навіть подані гротескно, але всі вони взяті з життя. «Всі мої персонажі видумані, – каже Колдуел, – але я домагаюсь, щоб вони були життєво правдиві...» [4, 130].

Про що б не писав В. Стефанік, у центрі розповіді завжди виступає людина з її проблемами, думками, переживаннями і прагненнями. Усі герої В. Стефаніка або безнадійно хворі, або безнадійно вбогі, або ж безнадійно нещасні. Є багато безнадії в житті його героїв, але й багато такого, про що не соромно розповісти усьому світові.

Те ж саме ми знаходимо в Е. Колдуела, знавця життя народу, особливу увагу до простих людей і до їхніх проблем. Гуманістична спрямованість творчості Е. Колдуела досить відчутна, оскільки в образі простих людей, письменник помічає внутрішню благородність і справжню людяність.

Стильовою домінантою В. Стефаніка став експресіонізм, поєднаний з реалізмом та натуралізмом. Оскільки письменники-експресіоністи вже не прагнули пізнати і зобразити світ через відтворення швидкоплинних вражень від нього, вони намагалися прорватися до справжньої реальності через суб'єктивно-інтуїтивне пізнання спільного для світу людей і природи. Звідси і прорив до підсвідомого, розкриття витоків зла і джерел людського добра. В. Стефанік збагатив цей сплав виразним національним компонентом, представленням мужицтва як особливого соціального і культурного феномену. Н. Мафтин вважає, що «Стефаніка-експресіоніста, вочевидь, цікавила ймовірність реальності опредмечення болю в слові. Тому його стиль такий гранично напружений, рельєфний...» [2, 300].

В експресіоністичній манері, були написані новели і Е. Колдуела, наприклад «Порожня кімната», для якої характерна нервова емоційність, фрагментарність та плакатність письма, позбавленого від прикрас. Завданням автора цієї новели було створити певну емоційну атмосферу, а саме стан душі молодої вдови, яка вперше після смерті чоловіка залишилась на одинці з собою. Новела насичена недомовками. Читач нічого не знає ні про героїню оповідання, ні про її покійного чоловіка. Відсутні також ознаки місця і часу дії. «Проте письменник надав ваги окремим емоційно важливим деталям: «The room was hollow and wide, and it swam in the darkness of its vast space» (безмежна порож-

неча темної кімнати), «inky blackness of the walls not with insight» (темрява стін, які неможливо розгледіти), – все це деталі, які передають самотність, скорботу і тугу героїні» [10, 187].

Сам Е. Колдуел неодноразово підкреслював: письменник не фотограф, а художник. Даючи волю уяві, вимальовуючи вигадані ситуації та характери, письменник повинен прагнути до того, щоб створені ним характери відповідали людській природі. Обдумуючи повороти сюжету, а «сюжет – це сама людина», її внутрішня психологічна структура, її доля, Е. Колдуел домагався інтенсивності та гармонійності емоційного звучання то гротескно-смішних і сатиричних, то драматичних і ліричних історій. Іноді автору вдається все вмістити в короткій і динамічній новелі, а іноді – в повісті або в романі. Як художник-реаліст, що бажає проникнути в душу людей, він підкреслює соціальні контрасти американського життя і їхній вплив на долю окремих людей. Колдуел чудово усвідомлює, яку важливу роль може виконувати його творчість: «Час від часу на Півдні з'являються різкі статті проти мене, і це дає мені підстави думати, що моя робота не безкорисна...» [4, 129].

Гумористичні тексти автору дуже вдаються, хоч насправді є безліч таких, від яких сміятися зовсім не хочеться; «Чутки», «Безліч шведів», «Десять тисяч ящиків під лошину». Чимало з його героїв бідні і нещасні, і такі трагічні історії, як «Чоловік і жінка», «Польові квіти», «В натовпі людей», є зовсім не вигаданими і тому сильно зачіпають струни душі. У творчості Е. Колдуела присутній гротеск та іронія, символізм і глибокий психологізм. Авторська оцінка не дається прямо, багато чого сховано в підтекст. Недаремно Е. Колдуел захоплювався А. Чеховим – майстром ховати глибокий сенс за незначними деталями.

Іноді Е. Колдуел навіть хизується своєю винахідливістю. Він бере ідентичні ситуації в людському житті і експериментує – які найрізноманітніші та найнеочікуваніші рішення можливі зі схожих елементів. Такими, наприклад, близькими за ситуацією є розповіді «Тепла ріка» і «Наречений Марджорі». У першій – чоловік приїжджає в глушину, де живе дівчина, яка йому подобається, щоб заволодіти нею і, найімовірніше, вранці поїхати геть. Але незвичайна обстановка, розповідь її батька про те, як він втратив свою кохану дружину, і внутрішній світ самої дівчини – все це зароджує в ньому любов. Він не виконує ні першого, ні другого свого на-

міру і залишається. А в другій розповіді приїжджає чоловік здалеку, щоб одружитися за оголошенням на незнайомій йому дівчині, і в чомусь розчарувавшись, мовчки і замкнуто проводить з нею вечір, а вранці мовчки їде геть. Дві розповіді про дуже схожі ситуації, але такі різні розв'язки. Е. Колдуел наче експериментує з ними – а що вийде? Або, як він сам каже в замітці перед розповіддю: «Історія ця була написана з метою побачити – чим же вона закінчиться» [4, 132].

Це як експериментальний метод, який як вважав Е. Золя, виникає в силу природнього прогресу, спираючись на: почуття, розум, досвід. Експериментальний метод веде до пізнання життєвих пристрастей та інтелекту, а його кінцева мета – пізнання людини і як окремого індивіда, і як члена суспільства.

У творах Е. Колдуела ми знаходимо все, що є в житті, оскільки його герої говорять самі за себе. Звідси – особлива манера нарації. Про жорстоке, грубе і дике в американському житті письменник розповідає з таким зовнішнім спокоєм і незворушністю, що може скластися враження, ніби автор байдужий до того, як складається доля людини. Проте сам Колдуел, це категорично заперечує: «Я люблю простих людей. Я сам один із них. Я ненавиджу тих, хто дивиться зверху вниз на простих людей», – стверджував він в одному із своїх інтерв'ю [5, 8].

Таку саму любов до простого народу спостерігаємо й у В. Стефаніка. Герої Стефанікової творчості – це жертви жорстокої суспільної нерівності. «Це люди прості, але які там їхні потріскані від болю душі! Читаєш про них у В. Стефаніка, бачиш їх, болієш з ними, плачеш з ними і плачеш над ними» [8, 180].

Зв'язок новелістики Е. Колдуела з фольклором виражається не тільки використанням фольклорних жанрів чи стилізацією, але й проникненням в художню сутність оповідань автора таких прийомів, характерних для усної народної творчості, як навмисне згущування барв, гіперболізація подій, загострення характерів. Впертість («Десять тисяч ящиків під лохину»), жорстокість («В суботу в полудень», «Кінець Крісті Теккера»), відчай «Донька», «В людському вирі») знаходять у героїв Е. Колдуела крайні форми вираження, на межі реального. І хоча його новелістика не відрізняється великою різноманітністю ситуацій, автор не боїться повторитись. Проте, варто зазначити, що схожі ситуації та конфлікти у нього виходять кожного разу неповторними.

Отже, вся літературна і громадська діяльність як В. Стефаніка, так і Е. Колдуела була спрямована на те, щоб піднести свідомість простого народу, згуртувати його в боротьбі за краще життя. Вони обоє творили в стилі стислої соціально-психологічної новели, для якої характерний глибокий внутрішній ліризм і драматизм, зосередження основної уваги не на описі зовнішніх подій з життя простого народу, а на відтворенні їхніх душевних трагедій, породжених соціальними та іншими причинами.

Як писав І. Франко, «Старші» письменники ставили мету «...змалювати такі чи інші громадські чи економічні порядки». А для «нових» – «...головна річ людська душа, її стан, її рухи в таких чи інших обставинах, усі ті світла й тіні, які вона кидає на ціле своє оточення залежно від того, чи вона весела, чи сумна» [11, т. 35, 108]. В. Стефанік не є малярем лише «страшної» економічної нужди селян» (такий погляд на В. Стефаніка переважав у підрадянському літературознавстві). «Ні, ті трагедії й драми, які малює Стефанік, мають небагато спільного з економічною нуждою; се трагедії душі, конфлікти та драми...» [11, т. 35, 109].

Про стислість їхніх творів свідчить композиція. Письменники не вдаються до етнографічних описів звичаїв, не подають широких пейзажних картин. Авторі мало говорять від себе, більше говорять чи роздумують їхні герої. У цих новелах велику роль відіграють діалоги та монологи. У творах немає довгих періодів, ускладнених синтаксичних конструкцій, дієприкметникових чи дієприслівникових зворотів. Речення в них короткі, проте інформативні завдяки використанню численних дієслів і порівняно малу кількість епітетів та означень.

Обидва письменники не показують свого ставлення до зображуваного, не виявляють прямо своїх симпатій чи антипатій, виступають як люди нібито безсторонні – і все ж ліризм пронизує кожне їхнє слово. Зовнішня об'єктивність новел не в змозі приховати гіркі почуття авторів, які близько до серця сприймають горе своїх персонажів і співчують їм, переймаються їхньою долею. Про це свідчать, зокрема, новела В. Стефаніка «Новина» та новела Е. Колдуела «Донька». Проблематикою обох творів є конфлікт батьківської любові та моральних цінностей із реаліями життя в умовах голоду і злиднів. Спільною є також тема обох новел – зображення складних, навіть екстремальних умов життя простої людини та спроби знайти

вихід із цього становища, що стає причиною трагедії. Трагедія також є спільною для обох творів. Це – дітовбивство. Обидва письменники розкривають соціально-психологічні причини такого жадливого вчинку головних героїв. Проте жоден із письменників не засуджує однозначно свого героя, намагаючись перемістити акцент (зосередити увагу) на передумови їхніх вчинків. Автор не стає на сторону головного героя, але виявляє розуміння його вчинку. Людина в екстремальних умовах може стати сильнішою або зламатися. На жаль, обидва герої обрали другий шлях, бо вбачали в ньому порятунку від подальшого нестерпного життя.

Варто відзначити, що спільними є не лише проблематика і тема обох новел, але також їхня композиційна оригінальність. У Стефаніковій новелі «Новина» розв'язка перенесена на початок твору, експозиція є зворотньою. Щодо новели Е. Колдуела «Донька», то тут експозицію, навпаки, подано перед зав'язкою, проте ні експозиція, ні зав'язка, ні навіть початок самого твору не дають читачеві уявлення про головну подію. Вперше ми дізнаємось про нещастя на початку твору за допомогою означеного артикля *the*: *had taken the word*. «У дію вступають усе нові дійові особи, а читачу все ще незрозуміло, що ж сталося. Тільки тоді, коли одна третя новели прочитана, з'являється перший натяк на якесь пояснення – вводиться слово *accident*, яке теж дає лише загальне поняття про те, що сталося. І тільки фраза головного героя: «*I picked up my shotgun and done it*», розкриває істину. Що ж *це* зробив Джим? – навіть у його поясненнях немає прямої назви вчинку. Констатація факту відбувається лише у двох репліках із натовпу: *tokill a little girl та picked up the gun and shot her*. Така організація твору створює постійне напруження для читача і створює ефект очевидця» [6, 123].

Це експресіоністський крик, якого не чути. Натовп на боці Джима. Це Колдуел підкреслив образом самого героя. Письменник постійно вказує на його приголомшеність, розгубленість. «Не усвідомлюючи скоєного, Джим жодного разу не розказав сам про нещастя, він тільки постійно вказував на його причину. Так, фраза «*I just couldn't stand it no longer*» з певними варіаціями повторювалась сім разів. Взагалі, більшу частину всіх реплік головного героя складає розповідь вбивства: дівчинка прокинулася, *знову* поскаржилась на голод (прозвучало у 8 репліках із 13 головного героя). Це постійне

повторення виражає емоційно-психічний стан героя, доведеного до повного відчаю. Він стверджує, що не *вбивав дочку*, він просто *змусив її замовкнути* єдиним доступним для нього в цій ситуації способом. Він приголомшений тим, що його пограбував господар. Коли хтось із натовпу запитав його, чому він не попросив їжі для своєї дочки, Джим однозначно відповів, що це було б неправильно («*That wasn't the right thing to do*»), оскільки він тяжко працював увесь рік і заробив достатньо грошей, щоби прогодувати сім'ю (*I've been working all year and I made enough for all of us to eat, ... but they came and took it all off*)» [6, 116]. Він тричі зазначив, що заробив достатньо грошей, щоб його донька не була більше голодною. Саме в пограбуванні приховується причина трагедії, звідси починається відчай, безпомічність, крайньою точкою яких був нічний постріл. До речі, сам Е. Колдуел ніде прямо не називає справжнього винуватця злочину, але логіка розвитку образу головного персонажа, характеристика його мови, його контакти з натовпом – свідчення однозначності авторської позиції.

Активну позицію В. Стефанік у новелі «Новина» виражає через окличні та риторичні запитання та експресивно-оцінні слова: «бо коби-то лишень діти, але то ще й біда»; «Бог знає, як ті дрібонькі кісточки тримаються вкупі?! – Лише четверо чорних очей, що були живі і що мали вагу. Здавалося, що ті очі важили би так, як олово, а решта тіла, якби не очі, то полетіла би за вітром, як пір'я. Та й тепер, як вони їли сухий хліб, то здавалося, що кістки в лиці потріскають» [9, 9]. «Цьому описові надають особливого звучання контрастні порівняння («як олово», «як пір'я») і така вагома деталь, як «очі». Згадка про «очі» повторюється кілька разів. Важкі чорні очі на виснажених дитячих личках – основна деталь портрету [7, 53].

На відміну від Е. Колдуела В. Стефанік почав новелу з розв'язки, з новини, яка пояснює все. Далі можна було би не читати, але нараторська майстерність письменника веде читача за собою і навіть майже переконує, що тільки так і мусив вчинити герой Гриць Летючий. Критики, які розглядають новелу з позицій реалістичного методу, вважають Гриця жертвою соціальних умов: справжній злочинець не він, а суспільство, в якому той, хто працює, не має змоги прогодувати своїх дітей.

В обох новелах відсутня внутрішня мова, монологи, але розповідь ведеться так, що мож-

на простежити зміни у психічному стані героя – від легкого роздратування до душевних мук, наближених до божевілля. І Гриць і Джим живуть у страшній нужді, тож коли донька Гриця і донька Джима просять їсти, це дратує обох чоловіків: «То їжте мене, а що я дам вам їсти?»; «... I just couldn't stand it no longer. I just couldn't stand hear her say it». Ось вона – страшна правда: вони не можуть прогодувати дітей. З цього народжується страх [9, 13]. В. Стефанік – великий знавець психології людини в її найкритичніші хвилини життя. Пригадаймо сцену, коли Гриць Летючий вирішує втопити своїх дітей, щоби вони більше не мучились. Автор скупо подає пейзаж, який дуже вражає героя: «Веде за руку Гандзуню, а меншу Доцьку, несе на руках. Якийсь камінь давить йому груди, щось пече в серці і голові. Він поспішає в напруженому мовчанні. Попереду в промінні місяця заблищала ріка. Гриць здригнувся: та блискуча річка викликала тривожні почуття, «заморозила його, а той камінь на грудях став ще тяжчий» [7, 53].

Для підкреслення душевних мук Гриця після смерті Доці письменник зосереджує увагу читача на психологічних деталях (тут знову виступає образ річки, але в новому аспекті). Йдучи до міста, щоби заявити про вчинений злочин, Гриць збирається перейти вброд річку: «Вступив уже у воду по кісточки та й задеревів». Дотик холодної води нагадав йому, що сталося, викликав тривогу. У воді його донька. І шепочучи молитву, Гриць вернувся на берег, пішов до мосту [9, 10].

У новелі В. Стефаника «Новина» та новелі Е. Колдуела «Донька» до глибини душі вражає не лише зовнішній конфлікт, трагедія дітовбивства як наслідок нелюдських умов існування, але й надзвичайний за своєю силою внутрішній конфлікт – трагічне роздвоєння душі батька: дати дітям повільно вмирати з голоду чи позбавити їх цих страждань. В обох творах батьків зображено не злочинцями, хоч вони й скоїли страшний злочин, а трагічно нещасливими людьми, навіть люблячими батьками, для яких муки дітей страшніші, ніж кара смерті. Образи самих дітей подано в новелах крізь призму сприйняття батьком через (його мову, роздуми). Письменники не подають повних, завершених портретів, ми навіть не знаємо, якого зросту, біляві чи чорняві були діти. У новелі Е. Колдуела навіть не згадано імені доньки головного героя. За допомогою окремих виразних штрихів підкреслено головні, суттєві риси пор-

третів виснажених дітей у В. Стефаника: діти навіть літом сиділи на печі. У Е. Колдуела діти вночі прокидались від голоду.

Слід окремо відзначити спосіб висловлювання обох письменників. Він простий, лаконічний і могутній. Автори використовують переважно автологічні лексичні засоби. Коли письменники використовують порівняння, то вони є настільки влучними, що здається, ніби ми вже добре знайомі з героями новел.

Творчість В. Стефаника, як і творчість Е. Колдуела, – це сага про вічне людське горе й безмежну радість, передана простими словами, щоби відчуті всю розкіш людського життя. Але цей трагізм, це горе не штучне, а взяте з життя, взяте з кожної хвилини бідноти і злиднів.

Таким чином, своєю творчістю обидва письменники створили окремий художній світ, світ терпіння і нужди. Ці терпіння доводять часто героїв до жорстокостей, злочинів, але попри це, в кожного з них глибоко в душі заховані чутливість, чесність і жаль до бідних дітей. Герої письменників – люди прості, але з потрісканими від болю душами.

Як бачимо, на проблемно-тематичному, жанровому та поетикально-стилістичному рівнях між творчістю В. Стефаника і Е. Колдуела є багато синхронних спорідненостей, що відкривають перспективу порівняльного аналізу художнього вираження психологізму в українській та американській літературі початку ХХ століття.

Список використаних джерел

1. Бандура О. В. Стефанік. – Львів, 1956. – 132 с.
2. Гнатюк М. Шевченко. Франко. Стефанік. Іван Франко і розвиток сатиричних жанрів у західноукраїнській літературі кінця ХІХ – початку ХХ ст. : Матеріали міжнародної конференції. – Івано-Франківськ : Плай, 2002. – 498 с.
3. Есин А. Психологізм русской классической литературы / А. Есин. – М. : Просвещение, 1988. – 176 с.
4. Кашкін І. Для читача-сучасника. – М. : Советский писатель, 1977. – 560 с.
5. Ерскин Колдуелл «Вдоль и поперек Америки». – М. : Прогресс, 1966. – С. 160.
6. Кухаренко В. А. Интерпретация текста. – Л. : Просвещение, 1979. – С. 114–123.
7. Проценко І. М. Вивчення творчості Василя Стефаніка. – К. : Рад. школа, 1979. – 112 с.
8. В. Стефанік у критиці та спогадах. – К. : Дніпро, 1970. – 482 с.
9. В. Стефанік. Новина. Камінний хрест. Сини / Автор-укладач В. О. Казакова. – Харків : Ранок, 2001. – 48 с.
10. История американской литературы: учеб. пособие для студентов фак-тов иностр. яз. пед. ин-тов. Ч. II. / Под ред. проф. Н. И. Самохвалова. – М. : Просвещение, 1971. – 319 с.
11. Франко І. Збір. творів: у 50-ти т. / І. Франко. – К. : Наукова думка, 1976–1982.

12. Черненко О. Експресіонізм у творчості Василя Стефаніка. – [Б.м.], 1989.
13. Erskine Caldwell Reconsidered / edited by Edwin T. Arnold, 1990.
14. Тамер Мувафак. Психологізм як основа побудови модерністського тексту в оповіданні В. Вульф «Пляма на стіні» // Філологічні науки. – 2012. – № 10. – С. 39–45.
15. Рудецька Наталя. Психологізм української реалістичної прози 60–70рр. XIX ст. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://sconference.org/publ/nauchno_prakticheskie_konferencii/filologicheskie_nauki/ukrainskaja_literatura/11-1-0-183
16. Erskine Caldwell «Daughter» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://lingualeo.com/ru/jungle/erskine-caldwell-daughter-293508#/page/1>

Oksana HNATIUK

Ivano-Frankivsk

SIMILARITIES AND DIFFERENCES IN NARRATIVE STRATEGIES OF SOCIAL-PSYCHOLOGICAL STORIES BY V. STEFANYK AND E. CALDWELL

The article deals with the comparative typological analysis of V.Stefanyk and E.Caldwell's stories. It touches the individual characteristics of psychological analysis and creative methods of both writers. The style of writing was also analyzed. In the issue of short stories were determined common and distinctive features, as well as their compositional originality. As there are many synchronic similarities between V.Stefanyk and E.Caldwell on topic-based, poetic and stylistic levels it gives us the opportunity of a comparative analysis of artistic expression of psychologism in Ukrainian and American literature at the early XX century.

Key words: psychologism, expressionism, critical realism, experimental method, socio-psychological story.

Оксана ГНАТЮК

г. Ивано-Франковск

СОВПАДЕНИЯ И РАСХОЖДЕНИЯ В НАРРАТИВНОЙ СТРАТЕГИИ СОЦИАЛЬНО-ПСИХОЛОГИЧЕСКОЙ НОВЕЛЛЫ В. СТЕФАНИКА И Е. КОЛДУЕЛА

Статья посвящена сравнительно-типологической характеристике новелл В. Стефаніка и Е. Колдуела. Рассмотрены индивидуальные особенности психологического анализа в произведениях писателей, их творческие методы, манера письма. Определены общие и отличительные черты в проблематике новелл, а также в их композиционной оригинальности. Поскольку на проблемно-тематическом, жанровом и поетикально-стилистическом уровнях между творчеством В. Стефаніка и Е. Колдуела много синхронных сродностей, это открывает перспективу сравнительного анализа художественного выражения психологизма в украинской и американской литературе начала XX века.

Ключевые слова: психологизм, экспрессионизм, критический реализм, экспериментальный метод, социально-психологическая новелла.

Стаття надійшла до редколегії 10.04.2017